

6. Töötuba Asustus – keskus - tagamaa – teenused: seotud mõisted läbi planeeringute

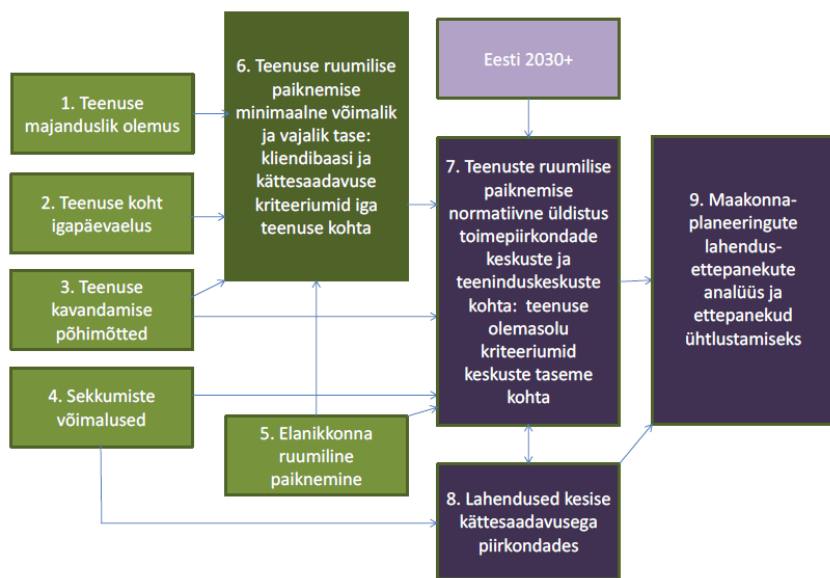
Keskuste määramisel maakonnaplaneeringus on arvestatud:

1. Statistikaameti poolt 2014.a koostatud raportiga “Toimepiirkondade määramine”
2. Teenuskeskused ja nende klassifikatsioon on määratletud uuringus „[Uuring era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes](#)” (TÜ sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus RAKE, 2015).

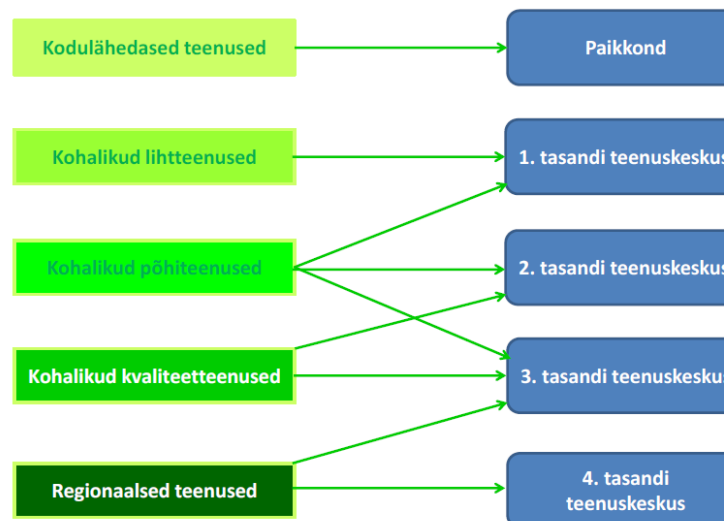
Maakonnaplaneeringu keskuste hierarhias pakub:

- lähikeskus I tasandi teenuskeskusele omaseid teenuseid,
- kohalik keskus II tasandi teenuskeskusele omaseid teenuseid,
- piirkondlik keskus III tasandi teenuskeskusele omaseid teenuseid,
- maakondlik keskus IV tasandi teenuskeskusele omaseid teenuseid.

Iga kõrgema tasandi keskus pakub ühtlasi ka kõigi temast madalama tasandi keskustele omaseid teenuseid.

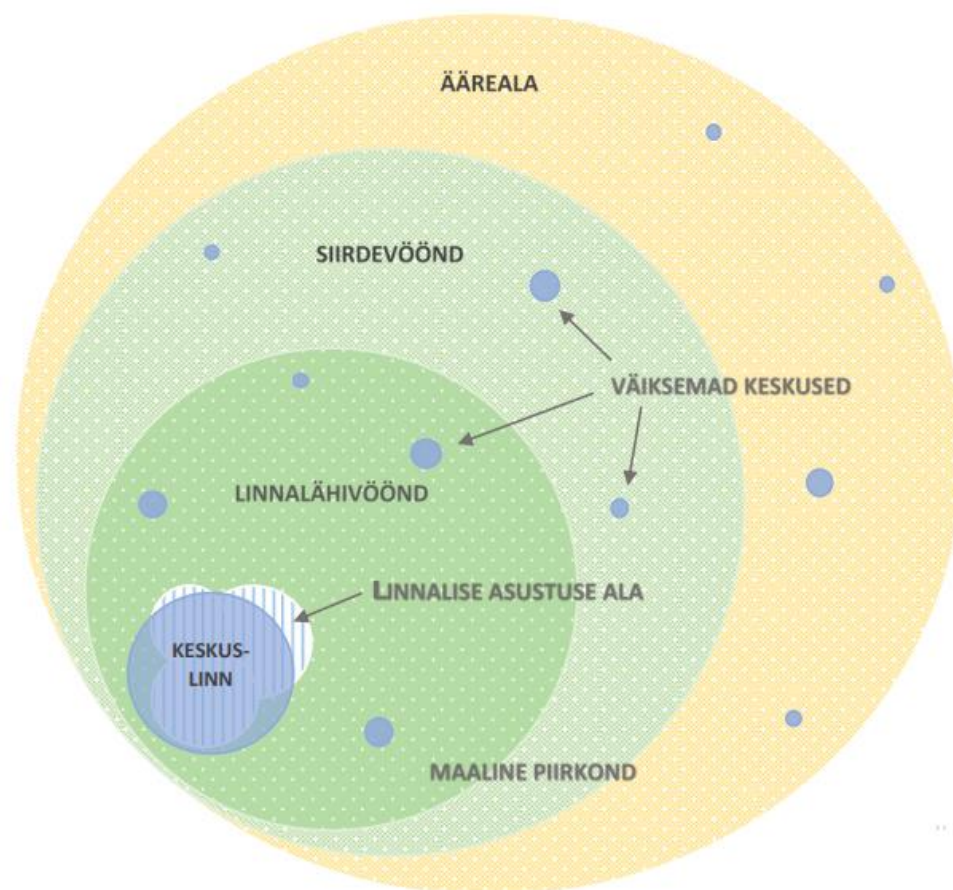

Joonis 1. Uuringu üldskeem

Joonis 3. Teenuste liigitus ning seosed teenuskeskuste tasemega

Joonised uuringust „Uuring era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ (TÜ sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus RAKE, 2015). **Vasakul:** uuringu meetodika üldskeem; **paremal:** teenuste liigitus ja nende seosed teenuskeskuste tasemetega

Asustuse suunamise võtmekomponendid maakonnaplaneeringus:

- toimepiirkond,
- keskuste võrgustik,
- linnalise asustuse ala

ja nendevahelised seosed, sh **TEENUSED!**

Joonis Asustusstruktuuri ülevaatlik skeem: keskused toimepiirkonnas (= linna lähivöönd + siirdevöönd + ääreala) ja tugitoimepiirkonnas ning asustuse iseloom (Hendrikson & KO, Valga maakonnaplaneering 2030+, 2017)

ASUTUS, ASUTUSE SUUNAMINE

mõiste maakonnaplaneering 2030+ (ptk Mõisted)	mõiste selgitus maakonnaplaneeringus 2030+ (ptk Mõisted)	mõiste ÜP-s	mõiste selgitus ÜP-s
Asustuse suunamine	<p>– planeeringuülesanne lahendamaks ehitatud keskkonna kujundamist logistiliselt, sotsiaalselt, elukeskkondlikult, esteetiliselt ja majanduslikult optimaalsete asustuse arengualadena ja kohase ruumimudeliga.</p> <p>(Tartu)</p>		
Asustuse arengu suunamine	<p>– eelduste loomine ja tingimuste seadmine sellise asustussüsteemi ja asulate ruumilise struktuuri kujundamiseks, mille järgimisel asustuse areng soodustaks mitmekesise, kvaliteetse ja turvalise elukeskkonna, esteetilise miljöö ning olemasolevate väärtuste säilimist, kuid ei tooks kaasa ülemääraseid kulusid uue tehnilise ja sotsiaalse taristu rajamisel ja ekspluatatsioonil ning põhjendamatut uutele aladele ehitamist.</p> <p>(Harju, Lääne, Lääne-Viru, Hiiu)</p>		
	<p>– maalise piirkonna ja linnalise asustusega ala määramisega eelduste loomine ja tingimuste seadmine sellise asustussüsteemi ja asulate ruumilise struktuuri kujundamiseks, mille järgimisel asustuse areng soodustaks mitmekesise, kvaliteetse ja turvalise elukeskkonna, esteetilise miljöö ning olemasolevate väärtuste säilimist, kuid ei tooks kaasa ülemääraseid kulusid uue tehnilise ja sotsiaalse taristu rajamisel ja ekspluatatsioonil ning põhjendamatut uutele aladele ehitamist.</p> <p>(Viljandi, Pärnu, Saare)</p>		
	<p>– asustuse arengu suunamise üldine huvi on, et asustuse areng ei tooks kaasa asjatuid kulusid uue tehnilise ja sotsiaalse taristu rajamisel ja ekspluatatsioonil, kuid soodustaks mitmekesise ja kvaliteetse elukeskkonna säilimist. Sellise arengu saavutamiseks on tarvis suurendada olemasoleva kompaktse asustusega piirkondade ruumilist ja funktsionaalset sidusust, leida uus rakendus kasutusest välja langenud hoonetele ja nende lähialadele ning säilitada väljakujunenud asustumustreid hajaasustuses.</p> <p>(Põlva)</p>		

Asustuse arenguala	<p>– piisavat hoonestustihedust, elanike arvu, tehnovõrke, lähiaja arenguks mõistlikku reservi ning muid eeldusi eviv piiritletud ala loomaks eeldused kasutajasõbraliku ning turvalise elukeskkonna ja kogukondlike väärtusi kandva ruumilise struktuuri kujunemiseks ja säilimiseks ning esteetilise miljöö arenguks. Maakonnaplaneering näeb asustuse arengualadena tiheasumeid.</p> <p>(Tartu)</p>		
--------------------	--	--	--

KESKUS - TAGAMAA

mõiste maakonnaplaneeringus 2030+ (ptk Mõisted)	mõiste selgitus maakonnaplaneeringus 2030+ (ptk Mõisted)	mõiste ÜP-s	mõiste selgitus ÜP-s
Toimepiirkond - keskus-tagamaa süsteem	<p>– mis koosneb <i>toimepiirkonna keskusest</i> (maakondlikust keskusest) ja sellega funktsionaalselt seotud <i>piirkondlikest, kohalikest ja lähikeskustest</i> ning nende tagamaal asuvatest <i>paikkondadest</i>, mille elanike jaoks on antud keskused peamiseks igapäevase ja perioodilise liikumise sihtkohaks.</p> <p>– <i>maakonnatasandi toimepiirkond</i> on funktsionaalne piirkond, kust on võimalik jõuda tööle, kooli ja igapäevateenusteni poole tunniga. Toimepiirkond jaguneb <i>linna lähivööndiks, siirdevööndiks ja äärealaks</i>.</p> <p>(Harju, Lääne, Lääne-Viru, Järva, Viljandi, Hiiu, Pärnu, Saare)</p>		
	<p>– sisemiselt funktsionaalselt seotud piirkond, mis seob linna ja maa asustussüsteemi tervikuks; piirkond, mille piires käivad inimesed tööle ja mille keskus(t)es antakse kvaliteetset haridust ja on tagatud igapäevased teenused. Toimepiirkonnad tekivad reeglina suuremate linnade ümber.</p> <p>(Ida-Viru, Põlva, Valga, Võru, Rapla)</p>		
	<p>– maakonnatasandi funktsionaalne piirkond, mis koosneb toimepiirkonna keskusest ja sellega funktsionaalselt seotud kohalikest keskustest (teeninduskeskused) ning nende tagamaal asuvatest paikkondadest, milles</p>		

	tööealine elanikkond liigub pidevalt marsruudil elukoht – töökoht – igapäevateenused. (Jõgeva)		
Toimepiirkonna keskus	– kõige olulisem töökohtade ja teenuste koondumise koht <i>toimepiirkonnas</i> , maakondlik keskus. (Harju, Lääne-Viru, Järva, Hiiu, Lääne, Pärnu, Saare, Viljandi)		
	– on linn (Põlva maakonnas Põlva), kuhu toimub igapäevane pendelränne nii töökohtade kui teenuste tõttu ning kuhu on tagamaalt võimalik jõuda 30 minutiga (Põlva)		
	– toimepiirkonna linnakeskkond/keskus, mis pakub elukohti, töökohti ja haridusteenust ning igapäevateenuseid. (Jõgeva)		
Keskuslinn	– toimepiirkonna keskus (Harju)		
	– toimepiirkonna või tugi-toimepiirkonna keskus. (Jõgeva)		
	– on toimepiirkonna keskus, Põlva linn, kuhu toimub igapäevane pendelränne nii töökohtade kui teenuste tõttu ning kuhu on tagamaalt võimalik jõuda 30 minutiga (Põlva)		
Eeslinnaline keskus	– Tallinnaga tihedalt seotud keskused, kus elanikkond on valglinnastumise mõjul oluliselt suurenenud ja vajadus kohapealsete teenuste järele on seeläbi suurenenud (Harju)		
Maakonnakeskus	– maakonna administratiivne keskus. (Jõgeva, Järva)		
	– maakonna olulisim töökohtade ja teenuste koondumise koht (Ida-Viru)		

Maakondlik keskus	– maakonna olulisim töökohtade ja teenuste koondumise koht, võib kattuda maakonna haldus- ja administratiivkeskusega. TÜ RAKE uuringus IV tasandi keskus (Harju)		
	– linn, kuhu on koondunud töökohad ja haridusasutused, regionaalsed avaliku sektori pakutavad teenused ja mitmekülgsed erasektori pakutavad teenused. See on keskus, kuhu inimesed igapäevaselt eelkõige tööalaselt ja vajadusel haridusalaselt liiguvad- Põlva, Võru, Valga linn (Põlva, Võru, Valga)		
	– maakonna olulisim töökohtade ja teenuste koondumise koht, maakonnatasandi toimepiirkonna keskus, võib kattuda maakonna halduskeskusega (Lääne-Viru)		
	– maakonna olulisim töökohtade ja teenuste koondumise koht, võib kattuda maakonna halduskeskuse ja toimepiirkonna keskusega. TÜ RAKE uuringus IV tasandi keskus (Viljandi, Hiiu, Lääne, Pärnu, Saare)		
	– maakonna olulisim töökohtade ja teenuste koondumise koht, võib kattuda maakonna halduskeskuse ja toimepiirkonna keskusega. TÜ RAKE uuringus IV tasandi keskus. (Järva)		
Piirkondlik keskus	– maakondlikust keskusest väiksem keskus, piirkonnas oluline teenuste ja töökohtade koondumise koht. (Ida-Viru)		
	– maakondlikust keskusest väiksem keskus, piirkonnas oluline teenuste ja töökohtade koondumise koht. Piirkonna elanike arvestuslik arv: > 4500. TÜ RAKE uuringus III tasandi keskus (Harju, Lääne, Viljandi, Järva, Hiiu, Pärnu, Saare)		
	– keskus, mis teenindab väiksemat rahvastikku kui maakondlik keskus ning pakub väiksemat hulka teenuseid ja töökohti. Piirkondlikku keskust eristab madalama taseme kohalikust keskusest see, et pakutakse erinevaid kvaliteetteenuseid (Räpina linn, Antsla linn, Otepää ja Tõrva linn). (Põlva, Võru, Valga)		

	<ul style="list-style-type: none"> – maakonnatasandi toimepiirkonna tugi-toimepiirkonna keskus või muu maakondlikust keskusest väiksem keskus, mis on toimepiirkonnas oluline teenuste ja töökohtade koondumise koht (Lääne-Viru) 		
Kohalik keskus	<ul style="list-style-type: none"> – keskus, kus on soovitatavalt kättesaadavad teenused, mille kasutamine rahuldab elanike igapäevaelu põhivajadused. Kohaliku keskuse teeninduspiirkonna elanike arvestuslik arv: > 1500. TÜ RAKE uuringus II tasandi keskus (Harju, Lääne, Hiiu, Pärnu, Saare) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – keskus, kus on kättesaadavad teenused, mille kasutamine rahuldab elanike igapäevaelu põhivajadused (Lääne-Viru) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – keskus, kus on soovitatavalt kättesaadavad teenused, mille kasutamine rahuldab elanike igapäevaelu põhivajadused. (Ida-Viru) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – keskus, mis pakub kodukoha lähedal esmavajalikke teenuseid. Need on keskused, mis võivad, kuid ei pruugi olla ka oluliseks kohaliku tasandi töökohtade pakkujaks. (Põlva, Võru, Valga) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – keskus, kus on soovitatavalt kättesaadavad teenused, mille kasutamine rahuldab elanike igapäevaelu põhivajadused. Kohaliku keskuse teeninduspiirkonna elanike arvestuslik arv: > 1500. TÜ RAKE uuringus II tasandi keskus (Viljandi, Järva) 		
Lähikeskus	<ul style="list-style-type: none"> – keskus, mis aitab parandada igapäevaste sageli kasutatavate teenuste kättesaadavust suurematest keskustest eemal paiknevates maapiirkondades. (Ida-Viru) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – keskus, mis aitab parandada teenuste kättesaadavust suurematest keskustest eemal paiknevates piirkondades. Lähikeskuse teeninduspiirkonna arvestuslik elanike arv: > 500. TÜ RAKE uuringus I tasandi keskus (Harju, Lääne, Hiiu, Pärnu, Saare) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – keskus, mis pakub kohaliku keskusega võrreldes suhteliselt väiksemat hulka teenuseid, kuid mille roll on oluline üksikute kodulähedaste teenuste pakkumisel. (Põlva, Võru, Valga) 		

	<ul style="list-style-type: none"> – madalama taseme keskused, mis on teatud teenuste koondumise kohaks, kuid kus väiksuse tõttu ei ole põhjendatud kindla nimekirja alusel teenuste tagamine. (Põlva) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – keskus, mis aitab parandada vältimatute ja sagedasemini kasutatavate teenuste kättesaadavust suurematest keskustest eemal paiknevates vähese kliendibaasiga piirkondades (Lääne-Viru) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – keskus, mis aitab parandada teenuste kättesaadavust suurematest keskustest eemal paiknevates piirkondades. Lähikeskuse teeninduspiirkonna arvestuslik elanike arv: > 500. TÜ RAKE uuringus I tasandi keskus (Viljandi, Järva) 		
Saareline keskus	<ul style="list-style-type: none"> – keskus, mille piirkondlik eraldatus eeldab enam paindlikke lahendusi ja toetusmeetmeid kohapealsete teenuste ja töökohtade säilitamiseks ning ettevõtluskeskkonna arengu soodustamiseks. TÜ RAKE uuringus III tasandi keskus (Lääne) 		
Paikkond	<ul style="list-style-type: none"> – asustussüsteemi alama astme funktsionaalselt terviklik või ühtne koostisosa, mille moodustab asustusüksus, selle osa või asustusüksuste grupp. Maakondade jagamisel paikkondadeks on võetud arvesse looduslikke piire, vahemaid, ajaloolisi ja kultuurilisi seoseid, piirkondlikku identiteeti ja erinevaid ajaloolisi halduspiire (külad, alevike, kollektiivmajandite, valdade ja külanõukogude piire). (Viljandi) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – asustussüsteemi esmane (alama astme) funktsionaalselt terviklik või ühtne koostisosa, mille moodustab asustusüksus või nende grupp. (Jõgeva) 		
Paikkond ehk kant (= kant)	<ul style="list-style-type: none"> – defineeritakse kui asustussüsteemi esmase (alama) astme funktsionaalselt terviklikku või ühtset osa, mille moodustab asustusüksus või nende grupp (külad) ja on väiksem üksus kui kohalik omavalitsusüksus. Paikkonna moodustavad reeglina mitu asulat, kuid kandi võib moodustada ka ainult üks küla või mõnikord ka terve vald. Paikkonna võib moodustada piirkonna keskus koos lähema tagamaaga või ka asulate rühm, millel selget keskust ei ole. (Saare) 		

	<ul style="list-style-type: none"> – asustussüsteemi alama astme funktsionaalselt terviklik või ühtne koostisosa, mille moodustab asustusüksus, selle osa või asustusüksuste grupp. Maakondade jagamisel paikkondadeks on võetud arvesse looduslikke piire, vahemaid, ajaloolisi ja kultuurilisi seoseid, piirkondlikku identiteeti ja erinevaid ajaloolisi halduspiire (külad, alevike, kollektiivmajandite, valdade ja külanõukogude piire). (Lääne-Viru, Hiiu, Pärnu) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – asustussüsteemi alama astme funktsionaalselt terviklik või ühtne koostisosa, mille moodustab asustusüksus, selle osa või asustusüksuste grupp. Paikkondade moodustamisel on võetud arvesse looduslikke piire, vahemaid, ajaloolisi ja kultuurilisi seoseid, piirkondlikku identiteeti ja erinevaid ajaloolisi halduspiire (külad, alevike, kollektiivmajandite, valdade ja külanõukogude piire). (Järva) 		
Kant	<ul style="list-style-type: none"> – kokkukuuluvustundel põhinev külast või alevikust suurem paikkond. (Tartu) 		
Linna lähivöönd	<ul style="list-style-type: none"> – linnaline keskkond, kus vähemalt kolmandik elanikest on linnaga tihedalt seotud. (Jõgeva) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – linna otsene tagamaa, kus elanikkond ja tegutsevad ettevõtjad funktsionaalselt kui emotsionaalselt seovad end keskuseks oleva linnaga, mis on oma tagamaale esmaseks töökohtade pakkujaks, esmaste ja kohalike teenuste tarbimise kohaks. (Lääne- Viru) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – vähemalt 31% inimestest on linnaga tihedalt seotud või vähemalt 31% kandi hõivatutest käib keskuslinnas tööl. (Põlva, Valga, Rapla, Võru) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – linna ümbritsev toimepiirkonna osa, kus vähemalt 31% elanikest on teenuste ja töökohtade tõttu linnaga (toimepiirkonna keskusega) igapäevaselt seotud (Pärnu, Saare, Viljandi) 		
Siirdevöönd	<ul style="list-style-type: none"> – linnaline keskkond, kus keskusega on tihedalt seotud 16-30% elanikest. (Jõgeva) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – toimepiirkonna keskusega on seotud 16-30 % elanikest või 16-30 % kandi hõivatutest käib seal tööl. (Põlva, Valga, Rapla) 		

	<ul style="list-style-type: none"> – toimepiirkonna osa, mille elanikest 16–30% on teenuste ja töökohtade tõttu toimepiirkonna keskusega igapäevaselt seotud. (Viljandi, Hiiu, Pärnu, Saare, Võru) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – toimepiirkonna või tugi-toimepiirkonna osa, mille elanikest 16-30% on teenuste ja töökohtade tõttu linnaga (toimepiirkonna või tugi-toimepiirkonna keskusega ehk maakondliku või piirkondliku keskusega) igapäevaselt seotud. (Järva) 		
Linna siirdevöönd	<ul style="list-style-type: none"> – linna laiem tagamaa, kus paiknevad väiksemad kohalikud keskused oma tagamaaga, mis on funktsionaalselt seotud (läbi töökohtade, teenuste tarbimise, ühistranspordi korralduse) keskuseks oleva linnaga (Lääne-Viru) 		
Siirdevöönd (tagamaa)	<ul style="list-style-type: none"> – toimepiirkonna osa, mille elanikest 16–30% on teenuste ja töökohtade tõttu toimepiirkonna keskusega igapäevaselt seotud. (Harju, Lääne) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – keskusega on igapäevaselt teenuste ja töökohtade tõttu seotud 16–30% elanikest. (Ida-Viru) 		
Ääreala	<ul style="list-style-type: none"> – <i>toimepiirkonna</i> keskusega on seotud kuni 15% elanikest, kes igapäevaselt keskusesse teenuste ja töökohtade tõttu sõidavad (Põlva, Rapla, Valga, Võru) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – <i>toimepiirkonna</i> servaala, valdavalt hajaasustusega piirkond, kus <i>toimepiirkonna keskusega</i> on igapäevaselt teenuste ja töökohtade tõttu seotud kuni 15% elanikest. (Viljandi, Lääne, Pärnu, Saare) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – ala, kus keskusega on igapäevaselt teenuste ja töökohtade tõttu seotud kuni 15% elanikest. (Ida-Viru) 		
Ääreline ala	<ul style="list-style-type: none"> – toimepiirkonna või tugi-toimepiirkonna servaala, valdavalt hajaasustusega piirkond, kus toimepiirkonna või tugi-toimepiirkonna keskusega on igapäevaselt teenuste ja töökohtade tõttu seotud kuni 15% elanikest. (Järva) 		

	<ul style="list-style-type: none"> – valdavalt hajaasustusega ala, kus suuremad asulad puuduvad ning keskusega on seotud kuni 15% elanikest. (Jõgeva) 		
Tugi-toimepiirkond	<ul style="list-style-type: none"> – <i>toimepiirkonda</i> toetav, <i>piirkondliku keskusega</i> funktsionaalne piirkond. (Harju, Lääne-Viru, Järva, Lääne, Pärnu) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – toimepiirkonda toetav, funktsionaalne oma piirkondliku keskusega. (Rapla) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – toimepiirkonda toetav, funktsionaalne oma piirkondliku keskusega piirkond (Põlva, Valga, Võru) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – toimepiirkonda toetav funktsionaalne piirkond oma kohaliku keskusega. (Ida-Viru) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – maakonnatasandi väiksem funktsionaalne piirkond, mis koosneb tugi-toimepiirkonna keskusest ja sellega funktsionaalselt seotud kohalikest keskustest (teeninduskeskused) ning nende tagamaal asuvatest paikkondadest, milles tööeline elanikkond liigub pidevalt marsruudil elukoht – töökoht – igapäevateenused. (Jõgeva) 		
Tugi-toimepiirkonna keskus	<ul style="list-style-type: none"> – piirkondlik keskus, mille ülesanne on toetada maakondlikku toimepiirkonna keskust teenuste ja töökohtade osutamisel. (Harju) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – <i>piirkondlik keskus</i>, mille ülesanne on toetada maakondlikku <i>toimepiirkonna keskust</i>, kui see oma väiksuse või suurte vahemaade tõttu ei suuda üksi pakkuda kõigile maakonna elanikele maakondliku keskuse teenuseid. (Järva, Lääne, Pärnu) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – <i>piirkondlik keskus</i>, oma piirkonna oluline töökohtade ja teenuste koondumise koht (Lääne-Viru) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – tugi-toimepiirkonna linnakeskkond/keskus, mis pakub elukohti, töökohti ja haridusteenust ning igapäevateenuseid. (Jõgeva) 		

Tagamaa keskus	– piirkondlikult olulised töö- ja teenuste tarbimise sihtkohad, kuid nende konkurentsivõime võrreldes eeslinnaliste keskuste arenguga on nõrgem. (Harju, Lääne)		
Teenuskeskus	– ühtsesse võrgustikku kuuluvad keskused, mida iseloomustab teenuste kättesaadavus kohapeal. (Harju, Lääne, Lääne-Viru, Hiiu, Pärnu, Saare)		
Teeninduskeskus	– kohalik keskus (omavalitsuskeskus, endine majandikeskus või muu väikekeskus), mis pakub asustuse sõlmkohana erinevaid teenuseid. Keskus ei ole piisavalt suur toimimaks olulise töökohtade pakkujana oma tagamaale. (Jõgeva)		
Teeninduskeskus ehk teenuskeskus	– ühtsesse võrgustikku kuuluvad keskused, mida iseloomustab teenuste kättesaadavus kohapeal. (Järva)		
Teenusega külakeskus	– on pakutavatele teenustele olemas vajalik kliendibaas. Oluliseks teenuseks keskustes on lasteaiateenus (Viljandi)		
Koostoimivad keskused	– lähestikku paiknevad, funktsionaalselt omavahel seotud ja koos toimivad keskused, kus teenuste kättesaadavus tagatakse mitme keskuse koostöös. (Harju, Lääne)		
	– keskused, mis toimivad koos ning kus vajalikud teenused võivad jaguneda kahe või kolme keskuse vahel. (Võru)		
Kaksik-keskus	– lähestikku paiknevad, funktsionaalselt omavahel seotud ja koos toimivad keskused, kus vastava taseme teenused tagatakse kahe keskuse koostöös (Lääne-Viru, Viljandi, Pärnu, Saare)		
	– koos toimivad keskused, kus kõiki teenuseid ei pea füüsiliselt olemas olema mõlemas keskuses, vaid vastava taseme teenuste olemasolu tuleb tagada kahe keskuse peale kokku. (Ida-Viru)		

„TIHE – HAJA“

Linnalise asustusega ala / Linnalise asustuse ala	– ühtset infrastruktuuri väljaarendamist eeldava, linnalise asustuse arenguks kavandatud ala. (Jõgeva)		
	– kompaktse asustuse arenguks sobiv ala, mida iseloomustavad erinevate maakasutusfunktsioonide mitmekesisus, linnaliselt ühtsed teede- ja tehnovõrgud ning arvukate teenuste ja töökohtade olemasolu kohapeal. (Harju, Lääne)		
	– kompaktse asustuse arenguks sobilik ala, mida iseloomustavad maakasutusfunktsioonide mitmekesisus (elamualad, tootmisalad, äripiirkonnad, tihedale asustusele omased puhkealad), ühtsed teede- ja tehnovõrgud ning arvukate teenuste ja töökohtade olemasolu kohapeal. (Ida-Viru)		
	– kompaktse asustuse arenguks rahvastikutiheduselt ja -prognoosilt sobiv ala, mida iseloomustavad erinevate maakasutusfunktsioonide mitmekesisus ning linnalise ehitatud keskkonna tunnusjooned (krundistruktuur, väljakujunenud perimetraalne hoonestus jms). (Põlva, Valga)		
	– kompaktse asustuse arenguks rahvastikutiheduselt ja prognoosilt sobiv ala, mida iseloomustavad erinevate maakasutusfunktsioonide mitmekesisus ning linnalise ehitatud keskkonna tunnusjooned (krundistruktuur, väljakujunenud tänavajoon jms). (Rapla, Võru)		
	– maakonnaplaneeringuga määratud linnalise asustuse arenguks sobilik ala, mida iseloomustavad kompaktne asustus, maakasutusfunktsioonide mitmekesisus (elamualad, tootmisalad, äripiirkonnad, <i>tiheasumile</i> omased puhkealad), ühtsed teede- ja tehnovõrgud ning arvukate teenuste ja töökohtade olemasolu kohapeal. Linnalise asustusega ala planeerimise lahutamatu osa on ühtse taristu kavandamine ning üldplaneeringu koostamisel <i>ruumimudeli</i> kasutamine. (Lääne-Viru)		
	– maakonnaplaneeringuga määratud linnalise asustuse arenguks sobilik ala. Seda iseloomustavad asustuse kompaktsus – nii olemasoleva hoonestuse tihedus (määratletud tiheasustusega paikkondadena), maakasutusfunktsioonide mitmekesisus		

	(elamualad, tootmisalad, äripiirkonnad, kompaktsel asustusele omased puhkealad jms), ühtsed teede- ja tehnovõrgud ning mitmesuguste teenuste ja töökohtade olemasolu. (Järva, Pärnu, Viljandi)		
	– maakonnaplaneeringuga määratud linnalise asustuse arenguks sobilik ala. Seda iseloomustavad asustuse kompaktsus – nii olemasoleva hoonestuse tihedus, maakasutusfunktsioonide mitmekesisus (elamualad, tootmisalad, äripiirkonnad, kompaktsel asustusele omased puhkealad jms), ühtsed teede- ja tehnovõrgud ning mitmesuguste teenuste ja töökohtade olemasolu. (Saare)		
	– on linnalise asustuse arenguks sobilik ala. Seda iseloomustavad asustuse kompaktsus – nii olemasoleva hoonestuse tihedus, maakasutusfunktsioonide mitmekesisus (elamualad, tootmisalad, äripiirkonnad, kompaktsel asustusele omased puhkealad jms), ühtsed teede- ja tehnovõrgud ning mitmesuguste teenuste ja töökohtade olemasolu. (Hiiu)		
Linliku struktuuriga ala	– kõrvuti paiknevatest kruntidest ja nendevahelistest teedest-tänavatest ning haljasaladest koosnev maakasutus. (Tartu)		
Linnapiirkond	– linliku maakasutusega ala kui terviku ruumiline ulatus halduspiire arvestamata. (Tartu)		
Linna lähiala ehk eeslinn	– keskuslinna ümbritsev vöönd rahvastiku tihedusega alates 40 in/km ² , <i>tiheasumite aladel</i> üle 75 in/km ² . Tartu puhul ulatub kuni 10 km kaugusele administratiivpiirist. (Tartu)		
Linna lähivöönd (linnastu)	– ala, kus elavatest inimestest on vähemalt 31% linnaga teenuste või töökohtade tõttu tihedalt seotud. (Ida-Viru)		
	– linna ümbritsev toimepiirkonna osa, kus vähemalt 31% elanikest on teenuste ja töökohtade tõttu linnaga (toimepiirkonna keskusega) igapäevaselt seotud. (Harju, Lääne, Hiiu)		
	– vähemalt 31% inimestest on linnaga tihedalt seotud või vähemalt 31% kandi hõivatutest käib keskuslinnas tööl. (Võru, Valga)		

	<ul style="list-style-type: none"> – linna ümbritsev toimepiirkonna osa, kus 31% ja enam inimestest on keskuslinnaga teenuste ja töökohtade tõttu tihedalt seotud. (Viljandi) 		
	<ul style="list-style-type: none"> – linna ümbritsev toimepiirkonna või tugi-toimepiirkonna osa, kus vähemalt 31% elanikest on teenuste ja töökohtade tõttu linnaga (toimepiirkonna või tugi-toimepiirkonna keskusega ehk maakondliku või piirkondliku keskusega) igapäevaselt seotud. (Järva) 		
Linnapiirkond	<ul style="list-style-type: none"> – ühtse tervikuna koostoimiv keskuses olev linnaline asula ja selle lähitagamaa (Järva, Jõgeva) 		
Tartu linnapiirkond	<ul style="list-style-type: none"> – Tartu linn koos lähialaga, mille moodustavad Tartuga külgnevate Luunja, Tartu, Tähtvere, Ülenurme ja Haaslava valla linnapiiri äärsed osad, moodustades 111 km² ala. (Tartu) 		
Tiheasustusala, tiheasustusega ala	<ul style="list-style-type: none"> – 1) õigusaktides, planeeringu lisades ja lähtematerjalides esinev termin tähendamaks kompaktselt asustatud ja/või hoonestatud ala, – 2) töös „Asustuse arengu suunamine ja toimepiirkondade määramine“ (planeeringu lisa 4) kasutatud mõiste tiheasumi tähenduses. (Tartu) 		
Tiheasustusala	<ul style="list-style-type: none"> – maa-ala, mis on määratud tiheasustusega alaks kehtestatud planeeringuga (maareformi seaduse § 7 lg 4) või maakonnaplaneeringuga, kui need ei ole kehtestatud üldplaneeringuga määratud (kuni 30.06.2015 kehtinud planeerimisseaduse § 7 lg 3 p 6). (Jõgeva) 		
Tiheasustusega ala	<ul style="list-style-type: none"> – maareformi seaduse tähenduses: alad, mis on määratud tiheasustusega aladeks kehtestatud planeeringuga (MaaRS § 7 lg 4) või maakonnaplaneeringuga, kui need ei ole kehtestatud üldplaneeringuga määratud (PlanS kuni 30.06.2015 § 7). (Pärnu) 		
Tiheasustusega paikkond	<ul style="list-style-type: none"> – Statistikaameti metoodika kohaselt tihehoonestusega ala, kus hoonete vaheline kaugus ei ole suurem kui 200 meetrit ja kus elab ühtekokku vähemalt 200 inimest. (Pärnu) 		
Tiheasum	<ul style="list-style-type: none"> – on olemasoleva kompaktse asustusega territooriumi osa koos kompaktse asustuse arenguks kavandatava piiritletud maa-alaga, kus ruumiline areng toimub linliku struktuuriga alale omase ruumikasutusega. Eelistatud ala uute hoonete kavandamiseks. 		

Tiheasum	<p>Mõiste kasutuselevõtt tuleneb vajadusest eristada terminist tiheasustusega ala maareformi- ja looduskaitseaduse tähenduses, viimaste määramine on üldplaneeringu ülesanne. Kõik tiheasustusalad ei pruugi vastata tiheasumi kriteeriumitele.</p> <p>(Tartu)</p>		
	<p>– on maakonnaplaneeringuga määratud linnalise asustusega ala sees üldplaneeringuga eristatav ja piiritletav kompaktse asustusega maa-ala, mis hõlmab reeglina olemasolevat hoonestatud ala (määratletud tiheasustusega paikkondadena) koos vajadusel kavandatava laiendusega. Erandjuhul võib tiheasumina eristada ja piiritleda ka uusi planeeritavaid terviklikke kompaktse asustusega maa-alasid. Linnalise asustusega ala võib sisaldada ühte või mitut tiheasumit. Tiheasumid võivad olla tüübilt erinevad, nt elamu-, keskus-, tööstusalad vm. Tiheasumi ruumiline struktuur täpsustatakse asjakohastel juhtumitel üldplaneeringu koostamise käigus, kasutades ruumimudelit. Reeglina määratakse tiheasum üldplaneeringuga detailplaneeringu koostamise kohustusega alaks.</p> <p>(Pärnu)</p>		
	<p>– olemasoleva kompaktse asustusega territooriumi osa või kompaktse asustuse arenguks kavandatav piiritletud maa-ala, kus ruumiline areng on reguleeritud üld- ja detailplaneeringutega. Üldplaneeringu koostamisel määratakse tiheasumi paiknemine ja piirid. Ruumiline struktuur täpsustatakse <i>ruumimudeli</i> abil. Tiheasumiteks on eelkõige olemasolevad tiheasustusega paikkonnad, millele lisanduvad vajadusel kavandatavad laiendused või erandjuhul uued planeeritavad kompaktse asustusega terviklikult piiritletav maa-alad. Suuremaid linnu võib käsitleda tiheasumite kogumina.</p> <p>(Harju, Lääne)</p>		
	<p>– olemasoleva kompaktse asustusega üksused (nt linnaosad vm ruumiliselt terviklik üksus), mille piiresse lisanduvad vajadusel kavandatavad laiendused või erandjuhul uued planeeritavad kompaktse asustusega terviklikult piiritletud üksused.</p> <p>(Põlva, Võru, Valga, Ida-Viru, Rapla)</p>		
	<p>– on üldplaneeringuga eristatav ja piiritletav kompaktse asustusega maa-ala, mis hõlmab olemasolevat hoonestatud ala. Linnalise asustusega ala võib sisaldada üht või mitut tiheasumit. Tiheasumi ruumiline struktuur täpsustatakse üldplaneeringute koostamise käigus.</p> <p>(Viljandi)</p>		
	<p>– olemasoleva kompaktse asustusega territooriumi osa (nt linnaosa vm ruumiliselt terviklik üksus) või kompaktse asustuse arenguks kavandatav piiritletud maa-ala.</p>		

	(Jõgeva)		
	– ei defineerita, kasutatud “ruumimudeli” mõiste selgitamisel (Järva)		
Tiheasula	– töös „Asustuse arengu suunamine ja toimepiirkondade määramine“ (planeeringu lisa 4) kasutatud mõiste tiheasumi tähenduses (Tartu)		
Kompaktse hoonestusega ala	– selgelt piiritletav olemasolev või planeeritud hoonestatud ala, mida iseloomustavad ühised tehnovõrgud. (Saare)		
	– subjektiivne kvalitatiivne hinnang maa-ala hoonestustihedusele. (Tartu)		
Kompaktse asustusega ala	– subjektiivne kvalitatiivne hinnang maa-ala elanike või eluruumide paiknemistihedusele. (Tartu)		
Maaline piirkond	– hajusa asustusmustriga ala väljaspool linnalise asustusega alasid, kus esineb väiksemaid kompaktse iseloomuga asustuse alasid (nt alevikud, tihedamad külakeskused, suvilapiirkonnad). (Harju, Lääne)		
	– kogu maa-ala väljaspool <i>linnalise asustuse</i> alasid. Valdavalt hajusa asustusmustriga ala, kusjuures üldises hajusas mustris esineb väiksemaid kompaktse iseloomuga asustuse koondumiskohti (nt alevikud, tihedamad külakeskused jmt). (Põlva, Võru, Valga)		
	– ala väljaspool <i>linnalise asustusega</i> alasid, mis hõlmab nii hajaasustust kui ka väiksemaid kompaktse iseloomuga asustusega alasid (nt alevikud, tihedamad külakeskused, suvilapiirkonnad jmt) (Lääne-Viru, Jõgeva, Pärnu, Viljandi)		
	– ala väljaspool linnalise asustusega alasid, mis hõlmab nii hajaasustust kui väiksemaid kompaktse iseloomuga asustusega alasid (nt tihedamad külakeskused, suvilapiirkonnad jmt). (Järva)		

	<p>– Tiheasumitest väljapoole jääv ala. Hõlmab nii hajaasustust kui väiksemaid kompaktselt hoonestatud alasid (endised ühismajandite ja nende osakondade keskuste, aiandusühistute alad ja tiheasumi kujunemiseks liiga väikesed tiheasumitest eemale jäävad uusarendused.</p> <p>(Tartu)</p>		
Hajaasustus	<p>– hajali asuv asustus.</p> <p>(Jõgeva)</p>		
Ääremaastumise ohuga piirkonnad	<p>– madala asustustihedusega ja/või geograafilisest ebasoodsas olukorras olevad <i>maalised piirkonnad</i>, kust ebapiisava taristu tõttu on juurdepääs suurematesse linnalistesse keskustesse raskendatud.</p> <p>(Lääne)</p>		